

FRA pētniecība – robustu, salīdzināmu datu un analīzes nodrošināšana

FRA pilnvaras

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) nodrošina “palīdzību un speciālas zināšanas pamattiesību jomā attiecīgām Kopienas un dalībvalstu struktūrām un iestādēm” atbilstoši tās dibināšanas regulai, proti, Regulai (EK) Nr. 168/2007. Sniedzot šādu palīdzību, FRA pamatojas uz pierādījumiem, ko savākušas tās tiesību un sociālo zinātņu ekspertu grupas, kuras **vāc un analizē “objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju un datus”**.

Pamatojoties uz šādu pētniecību, FRA izstrādā “secinājumus un atzinumus” Eiropas Savienības (ES) un valstu lēmumu pieņēmējiem, lai palīdzētu tiem “pasākumu īstenošanā vai darbības virzienu noteikšanā [..], lai pilnībā būtu ievērotas pamattiesības.” Tādējādi FRA palīdzība un speciālās zināšanas veicina informētākas, stabili strukturētas un kontekstuālas debates un politikas virzienus pamattiesību jomā ES un ES dalībvalstīs.

FRA pētniecība

FRA iesaistās tiesiskajā un sociālo zinātņu pētniecībā, lai precīzi apzinātu ES īstenoto praksi, kas ir daudzsoļa no pamattiesību ievērošanas un veicināšanas viedokļa, un noteiktu jomas, kurās vēl ir jāstrādā, lai izpildītu starptautiski saskaņotus standartus. Šādi standarti ir noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kurā ir ietverts saistošs tādu tiesību uzskaitījums, kas jāievēro ES un tās dalībvalstīm, interpretējot un piemērojot ES tiesību aktus. Šai ziņā ir jāņem vērā arī Eiropas Padomes un Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumi un citi instrumenti.

Lai nodrošinātu secinājumu salīdzināmību, FRA pētniecība parasti aptver visas ES dalībvalstis. Salīdzināmiem datiem ir būtiska nozīme visaptverošā un objektīvā situācijas atspoguļošanā.

Tomēr FRA var ierobežot savu darbību, pievēršoties atsevišķām ES dalībvalstīm, ja, piemēram, konkrētā tēma neattiecas uz visām dalībvalstīm, kad FRA izmēģina jaunu izpēti anketu vai ja resursi ir ierobežoti.

Pētniecības tēmu atlase

FRA darbības jomas nosaka:

- Eiropadomes pieņemtā daudzgadu pamatprogramma piecu gadu laikposmam;
- gada darba programma ar konkrētu projektu izklāstu, kas izstrādāta, apspriežoties ar galvenajām ieinteresētajām personām, un kuru pieņem FRA valde, ko veido neatkarīgi eksperti;
- apspriežoties ar galvenajām ieinteresētajām personām individuālu projektu izstrādē un īstenošanā, lai nodrošinātu, ka tie ir pielāgoti tā, lai risinātu apzinātās problēmas un apmierinātu politikas vajadzības;
- arī ES iestādes var lūgt FRA sagatavot analīzi par pamattiesību aspektiem tiesību aktu priekšlikumos. Sk., piemēram, divus FRA atzinumus, kas sniegti 2011. gadā pēc Eiropas Parlamenta pieprasījuma, par projektu direktīvai, kura attiecas uz Eiropas izmeklēšanas rīkojumu, un priekšlikumu direktīvai par pasažieru datu reģistra (PDR) lietojumu;
- izņēmuma kārtā FRA var ziņot par steidzami risināmu pamattiesību situāciju kādā dalībvalstī, un pēc ES iestādes lūguma FRA var darboties īpašā jomā, uz ko neattiecas tās daudzgadu pamatprogramma.

Datu vākšana un analīze

FRA tiesību un sociālo zinātņu eksperti izmanto dažādas datu vākšanas metodes, ko atlasa, ņemot vērā izskatāmo jautājumu veidu.

FRA vāc informāciju par pamattiesību aizsardzību ES dalībvalstu tiesiskajā regulējumā, izmantojot valsts līmeņa ekspertus, kuri iegūst informāciju no dažādiem avotiem, tostarp likumdošanas instrumentiem, tiesu spriedumiem un akadēmisko aprindu viedokļiem.

Juridiskā analīze sniedz pārskatu par oficiālo tiesisko situāciju. Tomēr tiesību akti ne vienmēr garantē efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli pamattiesību pārkāpumu gadījumā, daļēji tāpēc, ka cietušie nepārzina spēkā esošos tiesību

aktus vai ne vienmēr ziņo par šādiem incidentiem. Tāpēc, lai papildinātu juridisko analīzi, FRA novērtē individuālas pieredzes pieredzi. Šādas **sociālo zinātņu pētniecības** pamatā ir vai nu esošo datu analīze (sekundārie dati), vai arī FRA vadīts darbs uz vietas, kura gaitā tiek radīti jauni dati (primārie dati).

Primārie dati ir informācija, ko savāc tieši no sākotnējās pieredzes, piemēram, veicot intervijas vai apsekojumus. FRA vāc primāros datus uz vietas.

Sekundārie dati ir informācija, ko jau ir savākuši vai publicējuši citi, piemēram, akadēmisku iestāžu, NVO un starptautisku organizāciju oficiālā statistika un publikācijas par pētījumu secinājumiem.

veic pētniecību uz vietas ar kvantitatīvu un/vai kvalitatīvu apsekojumu starpniecību. FRA eksperti strukturē un plāno apsekojumus, ko piemēro ļoti dažādos veidos, tostarp veicot tiešas intervijas vai aptaujas tiešsaistē.

Tā kā FRA bieži vien darbojas jomās, kurās salīdzinoši izpēte ir veikta maz, tā arī izstrādā un īsteno jaunas paraugu atlases un pētniecības metodes.

Kvantitatīvi apsekojumi

Kvantitatīvi apsekojumi ir plaša mēroga apsekojumi, kuros precīzi apzina konkrētu pamattiesību jautājumu mērogu un veidu, iegūstot salīdzināmus datus, piemēram, par diskriminācijas pieredzi. Šādos apsekojumos respondenti parasti tiek sīki izvaicāti par incidenta iezīmēm. Vai iesaistītā persona ir ziņojusi par incidentu? Ja ne, kāpēc? Ja jā, kāda bija attieksme pret konkrēto personu, kad viņš/viņa par to ziņoja? Kvantitatīvos apsekojumos parasti arī vāc datus par respondentu raksturīgajām pazīmēm, lai varētu veikt salīdzināšanu pēc tādiem kritērijiem kā dzimums, vecums, izglītība un nodarbošanās. Šādu informāciju vāc un sniedz anonīmi, lai nodrošinātu privātumu un mudinātu cilvēkus piedalīties apsekojumos. Kā piemēru sk. 2009. gadā veikto FRA EU-MIDIS apsekojumu, kurā tika intervēti 23 500 cilvēki 27 ES dalībvalstīs.

Esošie sekundārie dati reti ir salīdzināmi starp ES dalībvalstīm, jo atšķiras to vākšanas veidi. Piemēram, kā tiek noteikta mērķauditorija: daži apsekojumi par vardarbību pret sievietēm ir vērsti tikai uz sievietēm reproduktīvā vecumā, savukārt citi – tikai uz vardarbību ģimenē.

Lai nodrošinātu labāku salīdzināmību, FRA vāc savus primāros datus. Tā

veic pētniecību uz vietas ar kvantitatīvu un/vai kvalitatīvu apsekojumu starpniecību. FRA eksperti strukturē un plāno apsekojumus, ko piemēro ļoti dažādos veidos, tostarp veicot tiešas intervijas vai aptaujas tiešsaistē.

Tā kā FRA bieži vien darbojas jomās, kurās salīdzinoši izpēte ir veikta maz, tā arī izstrādā un īsteno jaunas paraugu atlases un pētniecības metodes.

Kvantitatīvi apsekojumi

Kvantitatīvi apsekojumi ir plaša mēroga apsekojumi, kuros precīzi apzina konkrētu pamattiesību jautājumu mērogu un veidu, iegūstot salīdzināmus datus, piemēram, par diskriminācijas pieredzi. Šādos apsekojumos respondenti parasti tiek sīki izvaicāti par incidenta iezīmēm. Vai iesaistītā persona ir ziņojusi par incidentu? Ja ne, kāpēc? Ja jā, kāda bija attieksme pret konkrēto personu, kad viņš/viņa par to ziņoja? Kvantitatīvos apsekojumos parasti arī vāc datus par respondentu raksturīgajām pazīmēm, lai varētu veikt salīdzināšanu pēc tādiem kritērijiem kā dzimums, vecums, izglītība un nodarbošanās. Šādu informāciju vāc un sniedz anonīmi, lai nodrošinātu privātumu un mudinātu cilvēkus piedalīties apsekojumos. Kā piemēru sk. 2009. gadā veikto FRA EU-MIDIS apsekojumu, kurā tika intervēti 23 500 cilvēki 27 ES dalībvalstīs.

Kvalitatīvā pētniecība

Kvalitatīvā pētniecība ietver individuālas intervijas, kā arī pārrunas ar mērķa grupām. Šādas metodes cita starpā nodrošina detalizētākas atbildes un pētniecības rezultātu lielāku kontekstualitāti.

Analīze

FRA analizē datus vairākos veidos. Piemēram, kvantitatīvās pētniecības analīze var ietvert iespējamības testus, lai noskaidrotu, vai konkrēti rezultāti rodas pēc nejaušības principa vai kā citādi. Tas ļauj FRA ekspertiem noteikt, vai pētniecības secinājumus var interpretēt kā objektīvus situācijas rādītājus.

FRA pētniecības zinātniskās kvalitātes garantēšana

FRA pētniecības zinātniskā kvalitāte tiek garantēta katrā procesa posmā:

- kad FRA sadarbojas ar līgumslēdzējiem, tie tiek atlasīti, izmantojot stingru kvalitātes nodrošināšanas procedūru;
- FRA pētniecības eksperti uzrauga pētniecības norisi un kvalitāti, analizē savāktos datus un sagatavo gala ziņojumus;
- iekšējā salīdzinošās izvērtēšanas pārbaudē tiek pārbaudīta katra ziņojuma kvalitāte un konsekvence;
- FRA Zinātniskā komiteja, kurā darbojas 11 neatkarīgi pamattiesību eksperti, vada kvalitātes pārbaudi. Komitejas locekļus atlasa FRA Valde pēc Eiropas Parlamenta ieteikuma.

FRA nodrošina salīdzināmus un robustus datus un analīzi, kuras pamatā ir stingra pētniecības metodoloģija sociālo zinātņu un tiesību jomā.

Vairāk informācijas:

Pārskats par FRA pētniecības darbībām ir pieejams FRA tīmekļa vietnē:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/research_en.htm

Arī visas FRA publikācijas, tostarp to versijas dažādās valodās, ir pieejamas tiešsaistē:

http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm